

เรื่อน้ำตาลล่อม : ‘คดีสิ่งแวดล้อม’

สิทธิสิ่งแวดล้อม

ศรียุทธธรรม จรรยา

นายกสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน

www.thaisgwa.com

วิกฤติปัญหาเรื่อน้ำตาลล่อมเพราะชนตอม่อสะพานที่พระนครศรีอยุธยา เมื่อ 31 พฤษภาคม 2554 บริเวณ ต.ภูเขาทอง อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา จนทำให้น้ำตาลปริมาณ 2,400 ตันกิโลกรัมจม ส่งผลให้น้ำตาลทรายเป็นละลายน้ำในบริเวณดังกล่าว สร้างความตื่นตระหนกและก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเสียหายแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการทำลายนิเวศลุ่มน้ำขนาดใหญ่อีกครั้ง หลังจากเคยมีกรณีลักษณะดังกล่าวเหมือนกันเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2550 ที่ ต.โพสะ อ.เมือง จ.อ่างทอง ทำให้น้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสียเป็นบริเวณกว้างตลอดสายท้ายน้ำ ทำให้สัตว์น้ำทุกชนิด รวมทั้งปลาเกิดอาการช็อกตายลอยขึ้นมาบนผิวน้ำเป็นจำนวนมาก เพราะขาดออกซิเจนในการหายใจ หลังจากนั้นวันที่ 3 ต.ค.53 ก็เกิดเหตุเรือลากโยงบรรทุกข้าวสาร 750 ตัน 30,000 กระสอบ ชนตอม่อสะพานและตลาดน้ำชื่อดังวัดท่าการ้อง หมู่ 8 ต.บ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จนชาวบ้านนักท่องเที่ยวพ่อค้าแม่ค้าแตกกระเจิงวิ่งหนีตายกันสุดสุดมาแล้ว

ปมปัญหาของอุบัติเหตุซ้ำซ้อนบ่อยครั้งดังกล่าว สื่อแสดงให้เห็นถึงความไร้มาตรการและความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานราชการและนักการเมืองไทยโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะกรมเจ้าท่า ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ และรับผิดชอบโดยตรง ในการกำกับดูแล และตรวจสอบการดำเนินการขนลากและบรรทุกสินค้าของเรือทุกลำที่วิ่งบริการอยู่ทุกน่านน้ำในประเทศ

เมื่อเกิดเหตุหลายฝ่ายพยายามออกมาตำหนิและกล่าวโทษบริษัทเจ้าของเรือ และสินค้า ว่าจะต้องรับผิดชอบต่อความ

เสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด หลายหน่วยงานกระสันที่จะรีบฟ้องร้องเป็น “คดีสิ่งแวดล้อม” ในศาลแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

แน่นอนเหตุเรื่อน้ำตาลล่อมในครั้งนี้มีบริษัท 4 แห่งต้องรับผิดชอบ อาทิ 1.

เจ้าของเรือที่แท้จริงที่รับจ้างเดินเรือ คือ กลุ่มบริษัท JNP จำกัด และ 2.บริษัทที่รับการว่าจ้างขนส่งน้ำตาลและว่าจ้างเดินเรือ คือ บริษัท อัลฟามารีนซัพพลาย จำกัด 3.บริษัทเจ้าของโกดังน้ำตาลก่อนที่จะขนส่งเรือ คือ บริษัท ไทยรวมทุนคลังสินค้า จำกัด และ 4.บริษัทผู้ผลิตและเจ้าของน้ำตาล คือ บริษัทน้ำตาลสระบุรี จำกัด ซึ่งเบื้องต้นบริษัททั้งสี่อาจจะต้องกลายเป็น “จำเลยร่วม” ในฐานะ “ตัวการ” ของปัญหาดังกล่าว จักต้องร่วมกันรับผิดชอบทางแพ่ง เว้นจะพิสูจน์ได้ว่าบริษัทของตนไม่เกี่ยวข้องกับตัว

แต่ไม่เคยมีใครออกมาพูดหรือตำหนิหน่วยงานภาครัฐด้วยตัวเอง ที่มีหน้าที่กำกับดูแลเรื่องดังกล่าวเลยปล่อยให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างไร แม้เรื่องของอุบัติเหตุ จะเป็นเรื่องที่เกินความคาดหมายได้ แต่ก็ใช้ที่จะป้องกันได้ หากมี

มาตรการการรองรับที่ชัดเจน ไม่ใช่ปล่อยให้ผู้ประกอบการจะบรรทุกน้ำหนักสินค้าเท่าใดก็ได้ หรือใช้เรือลากจูงผูกติดกันยาวก็ลำเรือก็ได้เช่นที่ผ่านมา เหตุดังกล่าวเราเรียกว่า “การกระทำโดยประมาท” ส่วนพฤติการณ์ของหน่วยงานรัฐโดยเฉพาะกรมเจ้าท่า เข้าข่ายเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติ จัด

ตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542

การตั้งป้อมของหน่วยงานราชการว่าจะฟ้องร้องเฉพาะบริษัททั้งสี่ของหน่วยงานราชการเป็นคดีแพ่งทางสิ่งแวดล้อมอย่างเดียว อาจจะไม่เพียงพอและครอบคลุมประเด็นปัญหาทั้งหมดได้ ทั้งนี้ จากการที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ (คพ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกมาเปิดเผยว่า กรมจะดำเนินการทางกฎหมายที่จะฟ้องร้องกับบริษัทเจ้าของเรือบรรทุกน้ำตาล ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม 2535 มาตรา 96 และ 97 ซึ่งจะฟ้องค่าเสียหาย จากความเสียหายจริงทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับแม่น้ำเจ้าพระยา

โดยกรมจะดำเนินคดีฟ้องร้องเรียกความเสียหายทางทรัพยากร และค่าใช้จ่ายในการจัดมลพิษ ซึ่งมีหลายหน่วย

งานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการฟ้องร้องอาจจะมอบหมายให้ คพ. เป็นผู้แทนหน่วยงานรัฐในการฟ้องร้อง แบบเดียวกับกรณีเรือน้ำตาลล่มเมื่อปี 2550 ที่อ่างทอง ที่ได้ยื่นฟ้องค่าเสียหายผ่านทางอัยการไปแล้วกว่า 41 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันคดียังอยู่ในชั้นศาลหรืออาจจะเสนอเข้าสู่การพิจารณาของศาลแพ่งในแผนกคดีสิ่งแวดล้อม

ส่วนความเสียหายกับตัวบุคคล เช่น เจ้าของกระชังปลา เจ้าของที่ดินชายตลิ่ง

และบ้านเรือนที่ถูกกระแสน้ำเปลี่ยนทิศพัดเซาะตลิ่งเข้ามาจนบ้านเรือนตนเองพังเสียหาย ชาวบ้านต้องดำเนินการตามกฎหมายกันเอาเอง ส่วนการช่วยเหลือและเยียวยาทางปกครอง กรม. ก็ได้มีมติเมื่อวันที่ 7 มิถุนายนให้ความช่วยเหลือช่วยจ่ายค่าชดเชยความเสียหายกับประชาชนเหล่านั้นไปบางส่วนแล้ว

กรณีดังกล่าว แน่หนอนว่าหากการเจรจาเพื่อขอให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้แล้ว ชาวบ้านก็คงต้องพากันไปฟ้องคดีที่ศาลยุติธรรม ที่ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรืออาจจะรวมตัวกันมาฟ้องที่ศาลแพ่งแผนกคดีสิ่งแวดล้อมที่กรุงเทพฯ ก็ย่อมได้ เพราะเดี๋ยวนี้ศาลยุติธรรมเขากำหนดมาตรการรองรับการดำเนินคดีแพ่งแผนกคดีสิ่งแวดล้อมแล้ว เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนมากกว่าก่อนเก่าแล้ว โดย...

1) จะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล เนื่องจากคดีลักษณะนี้มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ยากจน หากศาลเรียกค่าธรรมเนียมศาลตามปกติ บางทีอาจต้องเสียรายละเอียดเป็นล้านบาทก็ได้ ดังนั้น กฎหมายจึงเปิดช่องให้ศาลสามารถยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่ชาวบ้านได้

2) จะไม่มีภาระการพิสูจน์ ฝ่ายผู้ก่อมลพิษมีหน้าที่นำสืบว่า ได้ก่อมลพิษ

จริงหรือไม่ ส่วนผู้เสียหายชาวบ้าน นำสืบแต่เพียงว่าตนได้รับความเสียหายตามฟ้องหรือไม่ เท่าใด

3) จะสืบพยานดำเนินการโดยตัวแทน โดยชาวบ้านที่เป็นโจทก์สามารถนำตัวแทนฝ่ายโจทก์มาสืบแทนผู้ฟ้องคดีทั้งหมดแทนโดยไม่ต้องสืบพยานทั้งหมด โดยศาลจะใช้ดุลยพินิจประกอบคำเบิกความของผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคที่ขึ้นทะเบียนกับศาลไว้ จะแพ้ชนะศาลอาจจะฟังผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ

4) จะเป็นคดีขำัญพิเศษ ซึ่งศาลจะมอบให้ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนและบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อมมาเป็นองค์คณะผู้พิพากษาโดยเฉพาะ ในการพิจารณาคดี เพื่อลดปัญหาอุปสรรคในการพิจารณาคดีทางสิ่งแวดล้อม ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

นอกจากจะฟ้องร้องบริษัทผู้ประกอบกรที่เป็นต้นเหตุที่ทำให้แม่น้ำเน่าเสียส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ทรัพย์สินของตนเองและครอบครัวเพื่อเรียกค่าเสียหายหรือค่าชดเชยใดๆ ได้แล้ว แต่ชาวบ้านอาจจะสามารถฟ้องร้องหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในฐานะละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ได้พร้อมเรียกค่าเสียหายจากหน่วยงานรัฐนั้นๆ ได้อีกด้วยที่ “ศาลปกครอง”

การดำเนินคดีที่ศาลปกครองก็ไม่ยุ่งยากมากนัก เพราะศาลปกครองใช้ระบบการไต่สวน ตุลาการเจ้าของสำนวนคดีสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงได้ด้วยตัวของศาลเอง ชาวบ้านไม่จำเป็นต้องมาศาลอาจจะมอบอำนาจให้ทนายความหรือผู้รับมอบอำนาจมาดำเนินการทางคดีให้ได้เลยทั้งหมด ไม่สร้างภาระการพิสูจน์ให้ผู้ฟ้องคดีให้ยุ่งยาก ส่วนเรื่องค่าธรรมเนียมศาลก็ไม่ต่างอะไรกับศาลแพ่งแผนกคดีสิ่งแวดล้อม

สิทธิทางสิ่งแวดล้อมของชาวบ้านอย่าปล่อยให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการไปแต่เพียงฝ่ายเดียว หรืออยากจะทำอย่างใดก็ทำได้ ชาวบ้านผู้เดือดร้อนและเสียหายอันเนื่องมาจากการละเลยการกระทำของหน่วยงานรัฐ ต้องช่วยกันออกมาติดตาม ตรวจสอบเหล่าข้าราชการหน่วยงานรัฐเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานระดับองค์กรปกครองท้องถิ่น ส่วนภูมิภาค หรือส่วนกลาง หรือแม้แต่นักการเมืองที่ชอบสร้างภาพแท้ไปเยี่ยมชาวบ้านผู้เดือดร้อนกันเป็นทิวแถว พอให้ได้เป็นข่าว แต่หลังจากกลับกันหมดแล้วชาวบ้านก็ยังทุกข์กันต่อไป เรื่องก็ยิ่งกู่ขึ้นมาไม่ได้จนบัดนี้...นี่แหละครึบหนักการเมืองไทย...